

Overgrootmoeder was 20 jaar portierster

Familiedag start in hofje 'In den Groenen Tuyn'

Startpunt van een familiedag zondag 21 november is het hofje 'In den Groenen Tuyn'. Regent Jan Willemlink heeft voor die gelegenheid zijn schaatsuurtje uitgesteld, ook benieuwd wat de familie hem kon vertellen over Maria Elisabeth van Draaijen-Waagemans, die op 17 september 1955 op 96-jarige leeftijd haar taak als portierster van het hofje had beëindigd.

De overgrootmoeder van Tilly Vermeijs-van Draaijen, de organisator van de familiedag, was in 1923 op 64-jarige leeftijd in het hofje komen wonen. Ze had haar man, maar ook haar enige zoon, die in 1918 in Haarlem aan de Spaanse griep was overleden, en schoondochter overleefd. „Mijn vader was grootmoe's oudste kleinkind. In de zomer logeerden we altijd in augustus in Noord-

Gusta, de jongste zus van Tilly Vermeijs-Van Draaijen, samen met grootmoe in augustus 1955.

wijk en we gingen dan met de tram bij haar in Haarlem op bezoek. Toen Maria haar hofhuisje betrok, was haar zus Adriana er portierster. Na haar overlijden nam grootmoe die taak op zich.” De Nieuwe Haarlemse Courant wijdde in 1955 een artikel aan haar afscheid. Opvallend is dat de subkop van het verhaal 'Een journalist is nog erger dan een biechtvader' luidde „Overgrootmoeder kwam na haar af-

scheid bij ons in Breda wonen”, vertelt Annelies van der Ven (69), die als tiener regelmatig in Haarlem bij grootmoe op bezoek is geweest. „Het was een lief, klein oud vrouwtje met mooi wit haar die altijd in haar schommelstoel bij het raam zat. Kwam er iemand het hofje binnen, dan schoof zij het gordijn opzij om te kijken wie dat was.”

Opvallend is dat regent Jan Willemlink de functie van overgrootmoeder omschrijft als 'directrice'. Maria's opvolgster, mevrouw Hersbach, kreeg niet haar benedenwoning op nummer 23a, maar de regentenkamer

Naarmate de dagen korter worden stijgt de behoefte aan gezellig rond het haardvuur. Met erwtensoep, speculaas en chocolademelk. De heilige Maarten en Nicolaas zijn allang het land uit, de dagen lengen weer. In hofje In de Groene Tuyn gooiden twee niet verdwaalde Pieten hoogstpersoonlijk met stroigoed. In andere hofjes werd Kerst aangegrepen om elkaar te laten zien dat er niks mis is om tot een

kudde te behoren. De blijde boodschap is dat we in een relatief vredig land wonen en bijna allemaal een dak boven ons hoofd hebben. Nederland Hofjesland... O ja, het thema van dit winternummer is het verhaal achter het hofjesschilderij.

Willem Brand

aan de andere kant. Regent Willemlink: „Mevrouw Hersbach, die dampte als een schoorsteen, is in 1993 als laatste directrice vertrokken. We hebben de woning toen, na een fikse opknappbeurt, weer als regentenkamer in gebruik genomen.”

Blik op Het hofjesschilderij

Zo vader zo zoon In dit nummer zes bijzondere verhalen achter even zoveel hofjesschilderijen. De revue passeren schilderijen uit drie eeuwen gemaakt door meesters en amateurs.

Onlangs kochten de regenten van het hofje van Bakenes een schilderij gemaakt door Jan Bastiaan van Rongen (lees verder op pagina 2). Zoon Hans maakte na een paar lessen door zijn vader gegeven in 1966 een olieverf op klein formaat van het hofje van Loo. „Het was het eerste schilderijtje dat ik ooit maakte. Aan de hand van een foto die vader had gemaakt. Ik was toen vijftien jaar, maar de drang om te schilderen bestond al langer.”

De drang was zo groot dat Hans later de Kunstacademie, eerst die in Rotterdam en daarna die in Den Haag, is gaan doen. Hij is werkzaam als beeldend kunstenaar. Zie www.hansvanrongen.com

'n vroege kerstborrel

De bewonerscommissie van het Proveniershof was er dit jaar met de kerstborrel vroeg bij. Op dezelfde dag dat de zeven meter hoge dennenboom, geschonken door goudsmid Marijke Mul uit de Gierstraat, was neergezet en met lichtjes behangen (op donderdag 9 december) vond de kerstborrel plaats. Zijn jullie

soms bang om een te lang gat na Sint te laten vallen, grapte accordeonist Ed Leliveld.

Met half verkleumde vingers vergaste Ed de hofbewoners drie kwartier lang op kerstige meezingers. Met een glas gloeiwijn in de hand smeed je zelfs zo vroeg in de maand een band.

In processie om het hof

Dat monumentenzorg wettelijk wordt verenigd in planologie schijnt een hamerstuk in de Tweede Kamer te zijn. De bouw van het Joh. Enschedé Hofje (in maart 2006 geopend), geesteskindje van de regenten van het hofje van Bakenes, is voor hen het bewijs dat het hofjesconcept springlevend is.

Toevallig was het juist de sloop van de gebouwen van drukkerij Enschedé die het oudste hofje gelegenheid gaf de steegjes rondom te ontsluiten. Job Thöne: „Toen de heleboel plat ging, wilden we meepraten over wat er om ons hof ging gebeuren. We zaten behoorlijk ingebouwd, de jongste medewerker van Enschedé kon er alleen met groene zeep tussen! Je kunt nu bijna in processie om het hofje heen lopen.”

Als praatstuk voor een rijtje woningen voor senioren hadden de regenten in de jaren tachtig een tekening van een nieuw hofje laten maken. Alleen was er geen financier. Enthousiasme bij de directeur van woningbouwvereniging De Vonk en de komst van Joost Swarte als ontwerper zorgden dat de gemeente overstag ging. Het nieuwste hof werd mede door de kunstzinnige buitenmuur met glas-inlood raam en het hekwerk binnen geen Anton Pieckhofje maar een sjiek modern hofje.

Het oudste en nieuwste hofje zijn twee van elkaar gescheiden wooneenheden met ieder zijn eigen sfeer, de regenten voeren het sociale beheer over beide hofjes. Bewoners van het Enschedéhofje kunnen gebruik maken van voorzieningen (regentenkamer en logeerkamer) in het hofje van Bakenes. En Bakenesbewoonsters kunnen doorstromen naar het nieuwe hofje met zijn moderne faciliteiten. Ok de Lange: „De centrale wasgelegenheid is het oude idee van de hofjespomp. Met de realisering wordt zeshonderd jaar overbrugd, bezoekers doen dat in een paar stappen. Daar zijn we nog steeds reuze trots op.”

Blik op

Hofje van Bakenes

O nlangs kochten de regenten van het hofje van Bakenes een schilderij gemaakt door Jan Bastiaan van Rongen, die in de periode van 1955 tot 1973 in Santpoort-Zuid woonde en in zijn vrije tijd stadsgezichten en landschappen maakte.

Jarenlang hing het schilderij in de woonkamer van de familie Van Rongen. Vader Jan was tot 1973 als administrateur in dienst bij de Hoogovens, daarna tot 1982 als economisch directeur bij Estell in Nijmegen. Zoon Hans van Rongen, die de liefde voor het tekenen en schilderen van zijn vader heeft meegekregen, bezocht op zondag 12 september 2010 tijdens de Monumentendagen het hofje. Daar raakte hij in gesprek met regent Ok de Lange. Na het zien van een foto van het schilderij be-

sloten de regenten tot aanschaf. Mede op grond van de overweging dat de kans op het aantreffen van een schilderij van het hofje tamelijk gering moet worden geacht.

Handboek over het wezen van de architectuur

De Haarlemmers Ids Haagsma en Hilde de Haan schreven een handboek met de intrigerende titel 'Gebouwen van het plastische Getal'. Centraal daarin de architectuur van de 'Bossche School', een groep architecten rondom de Benedictijner monnik-architect Hans van der Laan. Zijn broer Nico, ook architect, ontwierp de hofjes van Codde en Van Beresteyn aan de voet van de Sint Bavo Kathedraal.

Dertig jaar geleden kwam Hans van der Laan op het pad van de twee architectuurpublicisten. Het veranderde óók hun leven in een zoektocht naar de schoonheid in de architectuur. Daarbij ging het Hans van der Laan, over zijn gedachtegoed gaat het boek, vooral om de onderlinge maatverhoudingen, uit te drukken in een getal. Volgens de schrijvers hebben zijn gebouwen rust en ritme, met als belangrijkste voorbeeld zijn meesterwerk, het klooster van Sint Benedictusberg in Vaals.

In het naslagwerk – dat je gerust het resultaat van monnikenwerk kunt noemen – zijn ook de hofjes Codde en Van Beresteyn opgenomen. Het meervoud duidt op het

samengaan van twee allang gesloopte hofjes, die sinds de jaren zestig één modern hofje vormen. Volgens de schrijvers een sobere maar serene woonplek.

Hofje als meest menselijke woonmaat

Uitgangspunt van de ontwerper Hans van der Laan is het concept binnen-buiten. Rondom de kern (= handelruimte) ligt de hof (= loopruimte). Op die wijze kun je een hele stad bouwen, waarbij elke groep hoven een wijkplein heeft en een groep wijken een nog groter stadsplein. In een simpel model toonde Hans van der Laan bovendien aan dat stedenbouw mét hoven qua vierkante meters net zoveel ruimte inneemt als huizenblokken zonder binnenruimtes! Na het zien van de honderden bouwwerken gemaakt door tientallen door Hans van der Laan geïnspireerde architecten kun je stellen dat schoonheid in architectuur meetbaar en vooral een kwestie van onderlinge verhoudingen is. Maar ook dat het hofje de meest menselijke woonmaat is.

Geniaal is naar hun mening het samenspel van de huizen (het liggende volume), de regentenkamer (het zittende volume) en de kathedraal (het staande volume). Door die onderlinge verhoudingen blijft het hofje overeind tegen de enorme kathedraal, die als het ware over de bewoonsters waakt.

Winter in de hofjes

• VROUWE- EN ANTONIE GASTHUYNS

• HOFJE IN DEN GROENEN TUYN

• PROVENIERSHOF

Ene mevrouw Bartelsman uit Bloemendaal kocht het schilderij dat Mary Dijkstra, in de jaren negentig enige tijd regentes van het hofje, in 1997 van het Frans Loenenhofje maakte. Bewoonster Liesbeth de Kat blikt aan de hand van een van dat schilderij gemaakte ansichtkaart met weemoed terug.

De narcissen bloeiden weelderig en de berk was toen nog een stuk kleiner. En daar staat Ans, ze woonde een aantal jaren in het hofje. Ze genoot van de tuin, dan zat ze dikwijls met het een of ander hoedje op, onder de prunusboom, die hier tussen de narcissen te zien is. Ans is verhuisd naar een flat zonder trap en inmiddels is ze overleden hoorde ik onlangs van haar dochter.

Voor het huisje op nummer 24h zit Trees haar krant te lezen. Ook zij is inmiddels al enkele jaren geleden naar een andere stad vertrokken. Regelmatig stuurt ze ons nog felicitatiekaarten met onze verjaardag. Zo kennen we haar nog: altijd attent en aandachtig. Trees maakt het goed, begreep ik van haar.

Ik zie ook Marijke zitten. Ik meen dat haar poes Abel naast haar te zien is. Abel ligt inmiddels ergens in de tuin. Een keitje markeert het plekje waar hij is begraven.

In de hoek zie ik Agnes staan achter het raam. Zij bespeelt haar viool. Zij is inmiddels moeder van twee kindjes en woont elders in de Haarlemse regio. Ben benieuwd of ze nog steeds viool speelt.

En achter het raam naast het huisje van Agnes, zie ik mezelf zitten achter (of voor?) de computer, daar is niks aan veranderd! Op dit moment zit ik op dezelfde plek dit stukje te schrijven.

En wie zit daar nu toch op dat bank onder de berk? Zou dat die andere Marijke zijn? Of misschien Judith? Zij wonen hier ook al zo vele jaren.

In ieder geval zie ik ook mevrouw Kolkman wandelen met een kopje koffie, onderweg naar Maria, die voor haar huis zit te lezen. Mevrouw Kolkman heeft hier van 1986 tot aan haar dood in 2005 gewoond. Toen ze overleden was, werd ze opgebaard in de regentenkamer, een hele eer. Mevrouw Kolkman was echt een hofjesbewoonster van de oude stempel. Zij kwam hier wonen nadat ze vele jaren gewerkt had als huishoudster in een 'deftig' gezin. Zij heeft in de loop van de jaren

allerlei maatschappelijke veranderingen meegemaakt, waar ze waarschijnlijk dikwijls haar wijze hoofd over geschud heeft. "Ach, die vrouwen van tegenwoordig, al dat moderne gedoe" heeft ze misschien wel verzucht.

En wie zien we daar, helemaal links? Dat is Elbert, onze hofheer. Met een hark in de hand, is hij de tuin aan het kuisen. Elbert woont samen met zijn Judith al vele jaren in het hofje. Ook hij schudt dikwijls

zijn hoofd over al die malle fratsen van die tegenwoordige bewoners. Elbert was in het verleden met zijn vrouw beheerder van het hofje. De huidige bewoners zijn echter niet zo gediend van een beheerder, dus die functie is afgeschaft. Maar intussen weet Elbert nog steeds alles van de hof. Hij kent alle "in's en out's". Vol vuur staat hij geïnteresseerde bezoekers te woord en vertelt ze alles wat ze willen weten en nog veel meer. Trots deelt hij mee, dat hij tien hofdames heeft! Enfin, we laten het maar zo.

Zo, dat waren de "poppetjes". Wat is er

verder nog te zien op dit schilderij? Op de voorgrond hangt een originele gaslantaarn. Er zijn er nog drie, maar dat zijn replica's. Allen branden echt nog op gas! Weliswaar is er geen lantaarnopsteker meer nodig, ze gaan spontaan branden, wanneer het donkerder wordt. Ja, dit hofje is voorzien van allerlei moderne technische snufjes, zoals automatische poortopener, intercom, lantaarnaansteker en ook het licht in de fietsenschuur floept automatisch aan!

En natuurlijk hebben we een echte website! Zie www.fransloenenhofje.nl.

De bewoners van 400 jaar geleden zouden hun ogen uitkijken naar al die malligheid. Maar ik, en ik denk alle huidige bewoners zijn blij met alle comfort.

Ondertussen genieten wij ook van de sfeer van oude tijden die hier hangt en zijn wij er trots op dat we hier mogen wonen. Mary, het wordt tijd, dat je weer een schilderij maakt van het Frans Loenenhofje anno 2010.

Liesbeth de Kat

Ook een vorstelijk leipeertje?

Volgens een schatting van tuinarchitecte Nora van der Wal is de leipeer in het Frans Loenenhofje tussen de 200 en 250 jaar oud. De oogst van de oude leipeer is elk jaar overweldigend, voor alle bewoonsters en regenten een volle plastic zak.

Vooral dankzij een tuinboek van Jean de la Quintinye, de tuinman van Zonnekoning Lodewijk XIV, werd het kweken van leifruit in Holland een ware rage. Verschillende Hollandse dichters, waaronder Jacob Cats en Constantijn Huygens, lieten zich erop voorstaan dat ze zelf hun bomen snoeiden en bezingen het leifruit in hun poëzie. De dichters roemden in hun hofdichten het fruit als metafoor van deugd, lering en vermaak. Snoeien, enten en oculeren werd als voorbeeld gesteld van oefening in moraal, levenswijsheid en eruditie. Het boekje van De la Quintinye sterkte de tuinboeken-schrijvers en de buitenplaatsbezitters in het gevoel dat het telen van fruit een aristocratische bezigheid was.

Een zonnige en beschutte muur zoals in het Frans Loenenhofje is een prima plek voor leifruit. De muur geeft steun, beschutting en warmte. Een geleide en goed gesnoeide fruitboom geeft goed fruit. Volgens regent Maarten Poldermans is zo'n oude leipeer niet meer te leiden. „Dat had

dan tweehonderd jaar terug moeten gebeuren." Leifruit uit eigen tuin: verrukkelijk én, met dank aan Jean, ook een beetje vorstelijk.

Buurtraditie

We overlopen elkaar niet, maar in de besloten gemeenschap van een hofje kom je elkaar toch vrijwel dagelijks tegen. In het Esenhofje, waar ik woon, is dat ook zo. En op oudejaarsavond bestaat bij ons de traditie dat de bewoners zo rond het borreluur welkom zijn in het huisje van de beheerder om samen het glas te heffen op alle goeds voor het nieuwe jaar. Behalve dat de glazen op tijd gevuld worden, hebben de gasten ook nog de keuze uit een goed gevulde eigen gemaakte groentesoep en een stevige erwtensoep.

Die traditie is ooit in het leven geroepen door de vorige beheerder van ons hofje, Karin Ottenhoff. En vanaf dat ik haar mocht opvolgen, nu drie jaar geleden, heb ik die met plezier in ere gehouden. Kosten zijn er niet aan verbonden; de beheerscommissie, zoals u wellicht weet door mij 'de regenten' genoemd omdat ik dat zo'n mooi woord vind, betaalt het gelag, zoals zij ook de jaarlijkse aanschaf van de kerstboom betaalt. Die kerstboom stond er dit jaar weer voornamelijk bij. In wat een leuke buurt ben ik toch terechtgekomen, denk ik op zulke momenten. Dat was niet altijd zo. Ons hofje staat er nauwelijks 150 jaar en het aanzien van de meest in het oog lopende straat, de De Witstraat, was in vroeger eeuwen ook totaal anders.

Tijdens een koffie-uurtje bij mijn hofjesbewoners Annemarie en Loetje worden herinneringen uit de begintijd van de vorige eeuw opgehaald. Daarbij geven ook Annemarie's vriendinnen Rietje Havink en Lenie Koster goed partij. Annemarie is 67 jaar, Rietje 69 en Lenie 70. Annemarie en Lenie zijn allebei geboren in de Rozemarijnsteeg, in huisjes die de tand des tijds niet hebben overleefd. Dat zijn nu de achtertuinen van de appartementen in de De Witstraat. Rietje is geboren in de Haasstraat. Tijdens de koffie met cake komen de tongen los. In de prille jeugd van de dames waren er in de De Witstraat nog vijf ouderwetse logementen over. Ze worden opgenoemd zoals ze in het geheugen van de vrouwen opdoemen: „Je had Nijhof, en Schriek. En dan Wijkhuizen, dat was logement De Zon, Van Gils en het logement van Bertha Rip 'met de appelwagen.'"

Ze vertellen over boer Wallekers, die zijn boerderij annex melkwinkel had op de hoek van de Kampervest en de Rozemarijnsteeg. Hoe je daar rauwe melk kon halen, vers uit een van de twee koeien gemolken. Ze vertellen van de twee zussen Luusje en Dekker: „Die zaten allebei bij het leger des Heils en ze trokken zich het lot van de buurt blijikbaar nog al aan, want elke kerst kwamen ze met een koortje van het Leger des Heils zingen. Dat gebeurde in hun woning en daar waren wij kinderen dan altijd welkom. Kortom leuke verhalen, die een voorbijganger weer even oplichten.

Ho van Leeuwen

[advertentie]

Er zit veel smaak in het verhaal.

Hofje
ZONDER ZORGEN
GRIETJE HOUTSTRAAL
HOEFJEBOEKZORGERS.NL

Overleven in het Hofje onder zinnen
Overleven die een vertalen
in lokale veranderingen
Charme is niet
vervullen van lekker
als kunnen dit
Overleven onder zinnen!

Blik op De tuin van Versailles in het Proveniershof

Het schilderij van de circa in 1735 tot hofuin omgetoverde schuttersveld is van 1867 tot 2001 toegeschreven aan Frans Decker, één van Haarlems beste 18de eeuwse portretschilders. Belangrijkste reden was dat Decker in 1737 een regentenstuk maakte waarop als achtergrond het oude in 1592 door Klaas Pieterszoon Bagijn ontworpen officiersgebouw diende.

„Het Proveniershof was geen armenhofje en wilde zich daarom ook onderscheiden door een chique Franse tuin. Het hofje stond onder stadstoezicht en was bij oplevering van de tuin een paradepaardje van het stadsbestuur”, vertelt oud-conservator Pieter Biesboer, “Bewoners waren geen arme lui maar juist gegoede burgers die door fysieke malheur verzorging nodig hadden en zich inkochten. Het was een soort van beschermd wonen, vandaag de dag zou je de huizen aanleunwoningen noemen. De

vrouwen woonden meestal aan de tuinkant en de mannen aan de straatkant.”

Links op het middenpad is een regent in gesprek met een tuinman. Opvallend behalve de lindebomen en de vier grote vazen is het beeld van Hercules boven de monumentale pomp. Biesboer: „De indeling in vieren noemde men naar voorbeeld van de tuinarhitect van Versailles ‘parterre de broderie’ ofwel ‘alsof het geborduurd is’. Elk deel stelt een seizoen voor. In de herfsttuin overheersten de diepe tinten zoals purper en

brons, in die van de winter violet, blauw en wit. De lente gaf jonge frisse kleuren en de zomer veel vuurrood en oranje.”

Pieter Langendijk (1683-1756), die als provenier vanaf 1749 in het hofje woonde en op kosten van het stadsbestuur belast

was met het schrijven van de stadshistorie, schrijft dat het schilderij boven de schoorsteenmantel in de regentenkamer hing. Dankzij hem weten we dat niet Frans Deckers, maar Vincent van der Vinne II, lid van de bekende schildersfamilie, de maker is.

Joost Swarte hofje?

Na de Toneelschuur ontwierp striptekenaar en architect Joost Swarte samen met architect Henk Döll het Johannes Enschedéhofje. Eind juni 2010 verscheen daar, als vijfde deel over kunstprojecten van Ymere, een mooi boekje over.

Wat opvalt als je in de Donkere Begijnsteeg voor het hofje staat is de kunstmuur. Swarte zet met een glas-in-lood raam, een vrolijke compositie van raampjes, een naamsteen en gouden panelen de deur het naar binnen gekeerde van het hofje symbolisch open. Wie stilstaat bij het hekwerk ziet huisjes omvlochten door planten. Een mooie relativering voor een stadsmens die misschien denkt dat zijn schepping stand houdt, maar in zijn hart weet dat de natuur altijd zal overwinnen.

Het boekje is een juweeltje in woord en beeld en een eerbetoon aan Joost Swarte. De hoofdmoot vormt het verhaal van Bert Sliggers die het persoonlijke verhaal van zijn oma koppelt aan een historisch schets van huisvesting voor ouderen. ‘Hofjes zijn weer in voor wie niet vies is van sociale controle, lief en leed ook graag met anderen deelt en glurende toeristen voor lief neemt’, schrijft Sliggers. Met dit verschil dat de roddels in het hofje van Johannes

Enschedé niet meer worden verteld bij de pomp maar in de gemeenschappelijke wasruimte!

Met het verhaal van Mélanie van der Hoorn ‘Een tekenaar als architect?’ krijg je een theoretisch kijkje in het hoofd van een striptekenaar die droomt van echte bouwsels in plaats van papieren. Grappig in dat verband is de link tussen papier en steen: de letters op het naambord zijn hoewel gespiegeld en op z’n kop toch leesbaar. Het zijn ouderwetse zetterletters die verwijzen naar het vroegere grondgebruik en niet, zoals Sliggers terecht opmerkt, naar de wel-doener. Die in zijn ogen Joost Swarte heet. Maar is het niet veel mooier om als naamloze schepper voort te leven?

Het boekje is voor €19,95 te koop bij boekhandel De Vries.

FRANS HALS MUSEUM

Groene Anton Pieck Parade

Elk jaar is de Anton Pieck Parade in december ook een feestje voor een groepje bewoners van het hofje In den Groenen Tuyn.

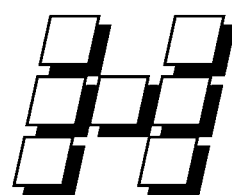

Het begint al een paar dagen ervoor als organisatrice Helma de Hoog de kleding komt brengen. Tijdens een bordje erwtensoep (aardigheidje van Helma) worden de rollen verdeeld.

Jeanne wil wel sokken stoppen in de hal, Elisa met vriendin An doen thuis een

potje-mens-erger-je-niet. Ja, tijdens de parade mogen de bezoekers door het raam koekeloeren! Renske en Fientje vinden het leuk om als hulpjes in de huishouding buiten voor het bezoek een kopje thee te schenken. En Marianne en Esther zullen ook buiten een span vormen, de keuvelaars. En zo geschiedde.

[advertentie]

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Kunst & Donaties

Kunst moet, zoveel is duidelijk. Het zet je op het andere been, geeft lucht, vermaakt, doet je verbanden zien die je eerst niet zag...

Neem bijvoorbeeld de buitenmuur van het Johannes Enschedé hofje, in de volksmond de muur van van Bakenes. Vlak daarvoor werd een gedenkplaat onthuld met daarop de namen van de gulle gevers.

Joost Swarte. Ook binnen is er veel te genieten. De tuin en de kunstwerken zijn er gekomen dankzij giften.

Samen met Gerrie Blok, directeur Haarlem van Ymere, en de regenten Job Thöne en Ok de Lange hieven de donateurs van al die kunstwerken op 3 november het glas in de regentenkamer van het eraast gelegen hofje

Regenten, oud-regenten en bewoners van het Johannes Enschedéhof én hofje van Bakenes

Landelijk hofjesberaad voor huismeesters

Al ruim tien jaar bestaat er een landelijk platform van hofjesbesturen. Doel is om naast het behouden van de woonfunctie van hofjes ook informatie uit te wisselen.

Zo is het traditie om de huismeesters van de bij het landelijk hofjesberaad aangesloten hofjes uit te nodigen voor een jaarlijkse themadag. Plek van ontmoeting eind 2010 was het slot Popta bij Leeuwarden, dat zo zag Charlotte Schreuder, huismeester van het hofje Codde en Van Beresteyn, ook een hofje herbergt! Het oudste deel uit 1711 werd door een uitbreiding in 1852 verdubbeld. Zo ontstond er ook een prachtig bleekveld. Het slot en het hofje, in Friesland gasthuis genoemd, worden beheerd door vier voogden.

Foto: Charlotte Schreuder

Blik op

Een schilderijtje voor de uitzet

Bij de verloving in 1952 kreeg Tinus Felix van zijn verloofde Riek van Looy een schilderij cadeau. De prachtige tekening van het hofje van Loo hing jarenlang in hun slaapkamer, herinnert zoon Ron zich ruim vijftig jaar later. Hij lag snotterend in bed met uitzicht op hofje.

Herinneringen komen soms boven drijven om even snel weer te verdwijnen. Toen smid Ron Felix een paar maanden terug een klusje klaarde in het hofje van Loo, stond hij er tijdens een gesprek met een bewoonster iets langer bij stil. „Als kleine jongen mocht ik als ik ziek was van moeder in het ouderlijke bed uitzieken.

Dan werd de kachel aange- maakt en lag ik half koortsig

om me heen te kijken. Het schilderij is een plaatje dat bij je leven hoort.”

Het schilderij, weet hij nu, is een pentekening gemaakt door kunsthandaelaar A. Van Hemert. Op een stickertje achterop staat ‘Speciaal verkoop van eigen werk’. Vader Tinus schreef erop: 1952 van Riek.

Twee jaar bleef het een schil-

derijtje voor de uitzet. In 1954 trouwden Riek en Tinus en in 1956 werd Ron geboren. De-

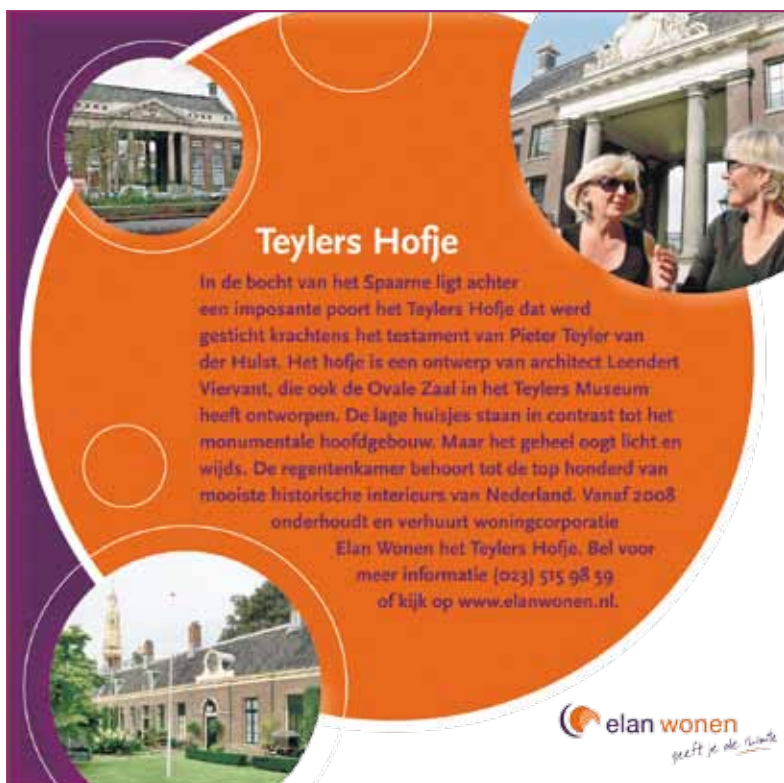
zelfde Ron die als opvolger van zijn vader regelmatig een klusje heeft in één van de hofjes.

Vertelpaviljoen in hofje

Het programma in het paviljoen van het Frans Loenenhofje bestaat uit het optreden van een gastverteller, live muziek, en na de pauze open podium met ruimte voor drie vertellers.

[advertentie]

Teylers Hofje

In de bocht van het Spaarne ligt achter een imposante poort het Teylers Hofje dat werd gesticht krachtens het testament van Pieter Teylor van der Hulst. Het hofje is een ontwerp van architect Leendert Viervant, die ook de Ovale Zaal in het Teylers Museum heeft ontworpen. De lage huisjes staan in contrast tot het monumentale hoofdgebouw. Maar het geheel oogt licht en wijds. De regentenkamer behoort tot de top honderd van mooiste historische interieurs van Nederland. Vanaf 2008 onderhoudt en verhuurt woningcorporatie Elan Wonen het Teylers Hofje. Bel voor meer informatie (023) 515 98 39 of kijk op www.elanwonen.nl.

elan wonen
geeft je de ruimte

Een inspirerende groet van Karin Ottenhoff vanuit het Essenhof met winters lamplight vlak voor zonsondergang.

Op 30 januari is er een gastoptreden van Denise Dictus en Rudi Thomassen uit Leuven.

Denise vertelt verhalen en Rudi speelt op de gitaar muziek waarin echo's van over de grenzen heen doorklinken. Ze wonen in een landstreek waarmee Haarlem een stuk gemeenschappelijke geschiedenis heeft. Zij brengen een vertelling met flamenoklanken van een Vlaamse zanger, Jiddische verhalen en liederen, en een Vlaams sprookje ten gehore.

Witte Herenstraat 24 Haarlem. Vanaf 14.00 uur welkom. Tijd: 14.30 uur tot 16.30 uur.

Aanmelden voor open podium vooraf of tijdens de pauze. Na aanvang geen toegang. Voor informatie of aanmelding 023- 5575020 of vertelkunsthaarlem@kpnmail.nl

Geschiedenis van de Janskerk

Rond 1500 was Haarlem één van de belangrijkste kloostersteden in de noordelijke Nederlanden. Op zo'n vijftien procent van het stedelijk gebied binnen de wallen, stonden maar liefst twintig kloosters, met evenzoveel kloosterkerken. Vrijwel alle kloosters zijn gesloopt, de meeste al op het einde van de zestiende eeuw. Alleen het dominicanenklooster, gelegen vlak achter het stadhuis, is er nog. Ook alle kloosterkerken zijn gesloopt, met uitzondering van de kerk van het Jansklooster en die van de begijnen (nu Waalse Kerk).

Het Jansklooster was het rijkste en meest invloedrijke klooster van Haarlem. Het behoorde tot de Ridderlijke Orde van het Hospitaal van Sint-Jan van Jeruzalem, ook wel genoemd Johannieters of Maltezer - of Hospitaal Ridders. Deze militaire orde werd in 1099 in Jeruzalem gesticht. Na de verovering van Jeruzalem gingen de Hospitaal-Ridders als spirituele broederschap deel uitmaken van de westerse

al sprake van een kapel, in 1316 van een 'koninklijk gebouw', in 1317 van een 'mooie kerk met een sierlijke kloosterhof. In 1318 was de bouw afgerond en stond er aan de Jansstraat een klooster met eraan vast een kerk van 38 meter lang en (inclusief de zijbeuk) 14.30 meter breed.

Door de magische band met het Heilig Land groeide de rijkdom van het klooster snel. Voornamen geslachten wilden maar wat graag in de Janskerk begraven worden. Uit naam van de overledenen werden missen opgedragen of brood uitgedeeld aan de armen. Dit alles niet alleen uit naastenliefde, maar ook voor het eigen zielenheil.

De orde had een bijzondere band met de graven en gravinnen van Holland. Die logeerden vaak in het gastenverblijf dat deel uitmaakte van het Jansklooster. Willem van Oranje heeft hier een aantal keren gelogeed, onder andere in 1560. Toen stonden steur, karper en snoek op het menu, weggespoeld met 'engels bier' en als nagerecht 'kaase parmesaan'.

Het klooster lag waar nu de Janskliniek is. De binnentuin van dit verzorgingstehuis ligt op de plaats van de oude klooster-tuin. Dankzij de banden met de machthebbers in Den Haag verviel het klooster tijdens de Reformatie niet direct aan de stad. Daardoor zijn veel bezittingen

bezettingsmacht van het Heilig Land. Binnen 25 jaar na de erkenning door de paus waren ze over heel Europa verspreid. Uiteindelijk werden vele honderden kloosters ('commanderijen') opgericht, vooral dankzij de nalatenschappen van rijke ridders. Ook in Nederland stichtten de Jansheren een aantal kloosters, eerst in Utrecht, later onder andere ook in Haarlem.

Het gebied waar later het Haarlemse Jansklooster zou verrijzen, werd in 1310 aan de Utrechtse Jansheren geschonken. In 1313 is

van de Jansheren bewaard gebleven: schilderijen, manuscripten, gedrukte boeken en flinke delen van het archief.

De kerk telde twee kapellen, waaronder de in 1375 gebouwde Heemstedse kapel. De Heren van Heemstede hadden het recht hun familieleden daar te begraven. Aan het koor was een sacristie gebouwd, waarin kostbare voorwerpen gebruikt bij de eredienst werden bewaard. In het koor zongen de kloosterbroeders acht keer per dag hun gezangen, de zogenaamde getijden. In de kerk waren,

naast het hoogaltaar, zes altaren, waarvan de meeste tegen een pilaar waren geplaatst. Op de grond de met adellijke wapens versierde zerken. Bij een aantal hing een fraai gedenk-bord of memorietafel. De kerk ademde vroomheid, wijding én rijkdom. Glas-in-loodramen van vermaarde glazeniers en aan de muren onder de gotische spitsbogen de mooiste schilderijen. In het koor zijn nog de contouren te zien van één van de deuren die naar het klooster leidden.

Wonder boven wonder is de kerk tijdens het Spaanse beleg tussen 1572 en 1573 gespaard gebleven, het klooster werd in puin geschoten. Het nieuwe commandeurshuis, dat nu deel uitmaakt van de Janskliniek, werd voor de overgebleven kloosterlingen door Lieven de Key gebouwd. De kerk overleefde de Reformatie omdat het klooster een bijzondere deal met de stad sloot. Het klooster mocht zijn bezittingen houden tot de laatste Jansheer, commandeur Andries van Souwen, was overleden. Na zijn dood in 1619 eigende de stad zich de bezittingen van de Jansheren toe, met name landerijen, huizen en schilderijen. Van 1587 tot 1931 was de Janskerk een Nederlands-Hervormde Kerk.

Rond 1860 werd het commandeurshuis en

omliggende bebouwing een Diaconiehuis, een armen- en bejaardentehuis. De Hervormde Gemeente wilde circa 1930 de Janskerk afbreken en er bejaardenwoningen neerzetten. Daar stak de gemeente gelukkig een stokje voor. In 1936 werd het gemeentearchief er ondergebracht. In het koor en in delen van het schip kwamen grote archiefbunkers. Toen de Janskliniek in 2000 werd gesloopt en herbouwd en er een ondergrondse garage zou komen, kwam de directeur van het archief op een briljant idee. Naast de garage werd ondergronds een archiefkelder gebouwd, zodat de hele kerk kon worden 'geschoond' en de oude kerkruimte weer zichtbaar werd. De kerk werd fraai verbouwd. Het schip is nu de studiezaal van het Noord-Hollands Archief, het koor is een multifunctionele ruimte, voor tentoonstellingen, lezingen en kleine concerten.

Met dank aan Wim Cerutti, schrijver van het in 2007 verschenen boek 'Van Commanderij van Sint-Jan tot Noord-Hollands Archief. Geschiedenis van het klooster en de kerk van de Ridderlijke Orde van het Hospitaal van Sint-Jan van Jeruzalem in Haarlem'. Te koop in de boekhandel.

Hofjes

Weinig bekend is dat een viertal hofjes in de Janskerk hun eigen graven hadden. In 1768 werd het Heilige Geesthuis, een middeleeuws weeshuis, gelegen aan Kruisstraat tussen Krocht en Lange Margarethastraat, gesloopt om plaats te maken voor het Hofje van Oorschot. Ook de daarbij horende Weeskerk, ooit de huiskapel van de vermaarde Willem Cuser, werd gesloopt en de daar aanwezige graven geruimd. Ook het Frans Loenenhofje, dat een aantal graven in de Weeskerk had, kreeg vijf graven in het koor van de Janskerk, in een grafkelder die daar toen speciaal voor werd gebouwd. De grafkelder is in 1936 blootgelegd en op tekening gezet. De beenderen zijn toen geruimd, de ge-

welven gesloopt en volgestort en daarmee is deze grafkelder definitief verdwenen. De bewoonsters van het hofje De Bakenesserkamer moesten zich voor een bepaald bedrag inkopen wanneer ze in het hofje wilden gaan wonen, maar daar stond tegenover dat regenten zorg droegen voor de begraven in een van de zes graven die de Bakenesserkamer in 1723 in de Janskerk had gekocht. Het Vrouwe- en Anthonie Gasthuis had in 1750 en 1762 voor in totaal vier graven in de Janskerk de rechten verworven. De geschiedenis van dit hofje gaat terug tot 1440. Het huidige hofje in

het Klein Heiligland dateert uit 1787.

Het Hofje van Staats bezat de meeste graven, achttien in rijen bij elkaar in het schip en één in de zijbeuk. In beginsel moesten bij dit hofje bewoonsters voor hun eigen begraven zorgen, maar in de praktijk kwam dat er vaak niet van en moesten regenten de begraven betalen. Vandaar dat aan het speciale begravenreglement dat in 1733 door regenten werd vastgesteld later een bepaling werd toegevoegd, dat bij de entree op het hofje vijftig gulden betaald moest worden voor de eigen begraven. Regenten hadden een vooruitziende blik, want terwijl het hofje nog in aanbouw was kocht men in 1732 al enkele graven in de Janskerk.

Hartig & Zoet

Ambachtelijke Bakkerij • Croissanterie

Voor elk feest heeft Hartig & Zoet een taart!

Botermarkt 14 Haarlem • tel. 023 53 151 45 • www.hartigenzoet.nl

Dat doet de deur dicht

Sommige bezoekers beschouwen een hofje echt als een soort openluchtmuseum. Zonder vragen naar binnen koekeloeren is een bron van ergernis.

Ergens in augustus is de redacteur van de Hofjeskrant in het hofje van Bakenes getuige van een plotseling opkomend analfabetisme van een bezoeker die na 17.00 uur nog even naar binnen is geglipt. Terwijl het bordje met de bezoektijden op de toegangsdeur toch echt aangeeft dat het hofje van 10.00 tot 17.00 uur open is. „Ja, een aardige meneer wees mij op dit hofje en ik zag de deur openstaan...”, probeert ze nog als een bewoonster haar daarop aanspreekt. Over open deuren gesproken, het komt

voor dat je als hofdame in je eigen huis plots oog in oog staat met een vreemde. ‘Ja, ik zag de deur open staan.’ Maar eerlijk is eerlijk, de aanloop is niet altijd vervelend. Het komt best wel eens voor dat bewoonsters vriendelijke bezoekers even een blik in hun huisje gunnen. Maar daar is dan wel openhartig gesprek aan vooraf gegaan.

Els heeft overdag vaak bewust de gordijnen dicht. Zij kan er slecht tegen dat het brood uit haar mond wordt gekeken. Atie, die er de tuin onderhoudt, springt geregeld uit haar vel als een bezoeker om foto's te nemen toch het gras betreedt. En laatst was er een man die na 17.00 uur gewoon niet weg wilde. Als excuus gebruikte hij dat hij ‘hier ooit had geklust’. Een hofbewoonster: ‘Ik wilde hem zo oppakken en naar buiten smijten’.

Huisvesting met een missie

Daden uit het rijke verleden zijn soms een goede aanleiding om de historie van hofjes vast te leggen in een boek. De herdenking van de sterfdag van de stichter bijvoorbeeld of een grote restauratie. Daarbij wordt bijna altijd het archief geraadpleegd.

Die hofjesboeken schetsen een levendig beeld van een bijzondere vorm van huisvesting voor ouderen in verleden en heden. In 2011 kunnen we twee interessante jubileumboeken tegemoet zien: het hofje ‘In den groenen Tuin’ zal een bijzondere uitgave publiceren met verrassende nieuwe feiten uit een archiefonderzoek en een publicatie van de stichting Codde en Van Beresteyn zal het historisch gedachtegoed van hofjes verbinden met nieuwe initiatieven voor ouderen.

Wat leren deze studies uit het verleden ons en hoe kunnen we die kennis gebruiken voor de huisvesting voor de ouderen van vandaag en morgen?

In een in 1997 verschenen studie ‘Hofjes met Perspectief’ werd onderzocht in hoeverre de hofjesgedachte waarde heeft voor de ouderen in onze moderne samenleving en hoe daar in de toekomst vorm aan gegeven zou kunnen worden.

De uitvoerders daarvan hebben de ‘hofjesgedachte’ in een breed kader geplaatst en zowel woon- zorg- als welzijnvoorzieningen betrokken in hun studie. Zij hebben zich afgevraagd waarom de hofjesformule zo lang stand gehouden heeft. Zij schrijven dit toe aan een combinatie van factoren, die ze ‘het Geheim van de Hofjes’ noemen. Zo is er de grondslag van een juridisch document (het testament), een beheersvorm met continuïteit (een stichting), een vaste doelgroep (oud, arm, alleenstaand), een basiskapitaal en de keuze van een basisbehoefte: wonen.

Die fundamenten staan heden ten dage niet meer zo stevig als voorheen. Het basiskapitaal is geslonken en de doelgroep bestaat niet meer uit afhankelijk arme alleenstaanden. De ouderen van vandaag zijn mondige burgers, zijn zelfstandig, hun individuele verantwoordelijkheid wordt gerespecteerd en allen hebben zij tenminste een basisinkomen: de AOW. Hebben de hofjes dan nog steeds een bestaansrecht voor ouderen in de toekomst? Ik denk het wel.

Meer dan ooit is er vraag naar hofjeswoningen. Dat hangt zeker ook samen met het overheidsbeleid dat er op is gericht om ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen - in een geschikte woning en in een veilige omgeving. De hofjeswoningen blijven daardoor bij uitstek geschikt voor de huisvesting van ouderen met een beperkt inkomen.

Ook voor andere kwetsbare groepen in onze samenleving wordt de hofjesformule als voorbeeld gebruikt. Het zijn initiatieven van betrokken mensen, die opkomen voor de belangen van zwakkere groepen in de samenleving: groepen die behoefte hebben aan een kleinschalige zelfstandige woonvorm, maar die een vorm van begeleiding (nog) niet kunnen missen. Niet alleen het dak boven hun hoofd wordt hen aangereikt, maar in het bijzonder de sociale context van wonen - zorg en welzijn.

Huisvesting met een missie: het is van alle eeuwen!

Jesje Vermeulen-Haanappel
regentes

Sint denkt ook aan hofdames

Een week lang gonsde het van de vragen in de hofjestuin. Zou er dan toch geen kerstpakket komen dit jaar? Wie zou er als Piet komen? En vooral wat zit er in mijn schoentje?

Op 29 november hing er plots een brief ondertekend met ‘hoogachtend, de regent Sinterklaas’ in de hal van het hofje ‘In de groene tuin’. En voorzien van een officieel briefhoofd zodat het net leek of de regenten van het hofje op de hoogte waren! De dames werden verzocht hun schoen te zetten onder de bank in de hal. Op donderdag 2 december zou die vanaf 18.00 uur hoogstpersoonlijk door Zwarte Piet weer worden thuis bezorgd.

En zo geschiedde. ‘Uniek en in de vijftien jaar dat ik hier woon nog nooit vertoond’, meende een bewoonster als zij van de schrik bekomen is. Alle hofdames die hun schoen hebben gezet, kregen een ca-

deautje mét gedicht: ‘Staat de deur bij Bep op een kiertje, dan zit ze in de tuin met een biertje’ of ‘Anita met haar groene handjes, dat zie je aan haar plantjes’.

[advertentie]

BRASSERIE DE BARON
Op het Proveniersplein op een verwarmd terras even sfeer
proeven en bijkomen met koffie en appelgebak (€ 3,90)
Bovenzaal (30 pers.) te huur
Grote Houtstraat 140 • Tel: 06-83340831

Hofje wordt (te) populaire naam

Is hofje een eigennaam en zo nee, is het wellicht een idee om die naam te deponeren en op die manier te beschermen? De hofjes schieten in Haarlem als paddestoelen uit de grond. Maar wat zijn dat precies voor hofjes?

Voor de Haarlemse Vijfhoek ontwierp Edwin Ames het Lollis Ludwighofje, twee blokjes van twee woningen met in het midden geen tuin maar een langgerekte binnenplaats. De oude muur wilde architect Ames behouden en de poort in het midden bracht hem op het idee van een hofje. Wie weet staat het hofje, de naam is niet ontleend aan een weldoener maar aan de twee projectontwikkelaars, over een paar eeuwen op de toeristenkaart.

Een andere projectontwikkelaar die goed inspeelt op de zonnige uitstraling van het woord 'hofje' is Huib Bakker. 'Het

Haerlemsche Hofje' is de naam die een nog te ontwikkelen project meekreeg. Op de website lezen we dat de huizen perfect zullen passen in de karakteristieke Burgwal. Want er is gekozen voor een typisch 19de eeuws daktype, sierlijke kroonlijsten en houten kozijnen!

In de Kleine Houtstraat is een poort die toegang geeft tot huizen die aan de Egelantiertuin liggen. Op de deur prijkt trots de naam 't Egelantiers Hofje'. Toeristen zullen hier in verwarring gebracht op hun hoofd krabben. Is dit een grap en hoe kom ik binnen? Door de spijlen van de poort is toegang alleen weggelegd voor Janus de zwerfkat. Na een hofjeswandelving vraagt de kritische toerist zich in lunchroom 'Hofje zonder Zorgen' af of de benaming soms bedoeld is om goede sier te maken.

Regent Maarten Poldermans, toevallig ook lid van de Haarlemse straatnaamcommissie, zegt fel gekant te zijn tegen het te pas en te onpas gebruik van het woord 'hofje'. „Aan een complex woningen wordt het woord 'hofje' verbonden om de woningen economisch aantrekkelijker te maken.” Een historisch hofje is volgens regent Iesje Vermeulen meer dan een aan-

tal huizen in carrévorm met een poort. „Ze worden bestuurd door een stichting, het is particulier initiatief en er zit ook een sociale component bij.” Een nadeel is, zegt Poldermans, is dat 'we' nog steeds geen waterdichte definitie hebben van wat een (klassiek) hofje is...

Zicht op de gevelsteen

Een pracht van een halsgevelhuis uit 1640 stond vele jaren bekend als 'De vergulde brasem'.

De naam dateert van een eeuw terug, in 1538 kocht ene Albert Braesman dit pand aan. In 1892 verdween de gevelsteen en dook niet veel later op in een buitenmuur van een binnenplaats in het Frans Hals Museum. Boven welke winkel hangt de vergulde vis op zwart ovaal? De prijsvraag is een samenwerking tussen de Haarlemse Hofjeskrant en de Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem. Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag' naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl of bel 06-22261766 en win een waardebon van €15.

Oplissing HHK 11: de drie 'koppen' geflankeerd door de wapens van Leiden, Den Haag, Holland. Amsterdam en de familie Schatter hangen in de Jansstraat. Winnaar van de waardebon is mevrouw Uyttendaal

[advertentie]

Muys sinds 1885
KANTOOR & KADO

... al meer dan 120 jaar een begrip in Haarlem en omstreken. Met een breed assortiment artikelen voor kantoor, school en thuis.

Blue Square slanke damestas met drie vakken.
Leverbaar in drie kleuren.

Blue Square lederen damestas met twee vakken en paraplhouder aan buitenzijde.
Leverbaar in zeven kleuren.

Geopend op maandag t/m vrijdag van 9.00 - 18.00 uur en zaterdag van 10.00 - 17.00 uur

U kunt ons vinden op:
Gedempte Oude Gracht 108, Haarlem
Tel: 023 5315513, Fax: 023 5328425,
info@muyskantoor.nl

Blik op

't Poortje van Wybrand Hendriks

De schilderachtige poort van het hofje van Bakenes, rond 1800 geschilderd door Wybrand Hendriks, bleef tot aan zijn dood onverkocht. Tijdens een veiling kwam het in handen van de familie Enschedé. In 1941 liet H.J.J.D. Enschedé niet alleen het schilderij maar zijn hele inboedel met glas, porselein en meubels na aan het Frans Hals Museum.

Het tafereel is, zo meent oud-conservator van het Frans Hals Museum Pieter Biesboer, een toonbeeld van huiselijkheid en kuisheid. Een mooie dag, de poort open en een 'oude vrijster' die boontjes doppend de wacht houdt. Boender en bezem als symbolen van netheid goed in beeld. Verderop draagt een jongere dame, misschien een nicht van één van de bewoonsters, iets wat lijkt op een kookpot. Op de kleding van de vrouwen na is er geen spat veranderd in het straatbeeld. Hendriks stond bekend om zijn mooie stadsgezichten. Aan de ene kant oogt 't Poortje naïef, aan de an-

dere kant getuigt het van een realistische kijk. Biesboer: „Waarschijnlijk heeft hij het geschilderd met een klant in zijn hoofd, misschien een regent.

Overigens had Hendriks het geld niet echt nodig, hij was kastelein van het Teylers Museum en restaureerde ook schilderijen. Hij had een goed salaris.”

Haarlemse Hofjeskrant

GRATIS meenemen!

In Haarlem is de krant gratis af te halen bij de supermarkten van DEKA en PLUS, de VVV-Verwulft, op het stadhuis, in de musea, het Noord-Hollands archief, bij drogisterij Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, HEMA-fotoshop en de bibliotheken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. In Heemstede bij PRIMERA De Pijp, boekhandel Blokker en de bibliotheek. In Bloemendaal bij de bibliotheek en boekhandel Bloemendaal en in Overveen bij PRIMERA Postkantoor. Verder in diverse zorgcentra: het Reinaldahuis, De Blinkert, De Boerhaavekliniek, Schalkweide, Schoterhof, Nieuw-Delftweide en Sint Jacob in den Hout.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn en In den Groenen Tuyn.

Oplage: 10.000
Tekst en foto's: Willem Brand
Vormgeving: Kees Reniers